

ĮGALIOTŲ UŽSIENIO VALSTYBIŲ INSTITUCIJŲ 2006 METŲ VEIKLOS LIETUVOJE ATASKAITA

Dauguma įgaliotų užsienio valstybių institucijų tarptautinio įvaikinimo srityje veikia Lietuvoje nuo 2001–2002 m. Vienose priimančiose šalyse, pavyzdžiui, Italijoje, Švedijoje, JAV, šeimos prašymus įvaikinti vaiką kitoje šalyje galima pateikti tik per akredituotas įvaikinimo institucijas. Kitose šalyse, pavyzdžiui, Prancūzijoje, Vokietijoje, Ispanijoje, šeimoms leidžiama rinktis – kreiptis dėl tarptautinio įvaikinimo per akredituotą įvaikinimo instituciją ar per centrinę instituciją.

Įgaliotų užsienio valstybių institucijų dalyvavimas įvaikinimo procese, lyginant su centrinėmis įvaikinimo institucijomis, turi nemažai privalumų – pakankamai geras šeimų paruošimas, grįžtamosios informacijos apie įvaikintus vaikus teikimas, galimybė dalyvauti vaikų su specialiaisiais poreikiais įvaikinimo programoje. Kai šeimoms atstovauja centrinės įvaikinimo institucijos, neretai iškyla šios problemos: neinformuojama apie šeimos situacijos pasikeitimus, tinkamo atstovo parinkimo problema, neteikiama grįžtamoji informacija, šeimos negali dalyvauti vaikų su specialiaisiais poreikiais įvaikinimo programoje.

Teisės aktai

Ataskaitiniu laikotarpiu tarptautinio įvaikinimo procedūrų tobulinimui bei įgaliotų užsienio valstybių institucijų veiklai didelę reikšmę turėjo Lietuvos Respublikos socialinės apsaugos ir darbo ministro 2006 m. liepos 17 d. įsakymo Nr. A1-195 „Dėl Lietuvos Respublikos socialinės apsaugos ir darbo ministro 2005 m. birželio 3 d. įsakymo Nr. A1-162 „Dėl įgaliojimų veikti vykdant tarptautinį įvaikinimą Lietuvos Respublikoje suteikimo užsienio valstybių institucijoms tvarkos aprašo patvirtinimo pakeitimo“ (toliau – įsakymas) priėmimas.

Šis įsakymas nustato dvi naujoves. Pirma, didėjantis įgaliotų užsienio valstybių įvaikinimo organizacijų skaičius kėlė pavojų kokybiškam tarptautinio įvaikinimo vykdymui bei tokių organizacijų tinkamai kontrolei. Atsižvelgiant į tai, nuspręsta, kad nuo 2006 m. rugpjūčio 1 d. užsienio valstybių institucijų prašymai dėl įgaliojimų veikti vykdant tarptautinį įvaikinimą Lietuvos Respublikoje nebus priimami. Antra, įsakymas taip pat nurodo, kad per vienerius kalendorinius metus įgaliojimą veikti vykdant tarptautinį įvaikinimą gavusi užsienio valstybės institucija ar priimančios šalies centrinė įvaikinimo institucija gali pateikti ne daugiau kaip dviejų šeimų (asmenų) prašymus įvaikinti vaiką (vaikus) iki šešerių metų, išskyrus atvejus, kai šeima (asmuo) pageidauja įvaikinti vaiką (vaikus) su specialiaisiais poreikiais. Šiuo reikalavimu siekta pagerinti vyresnių bei specialiuosius poreikius turinčių vaikų teisių apsaugą, suteikti jiems daugiau galimybių būti įvaikintiems. Be to, sumažės pernelyg didelis užsienio valstybių piliečių, norinčių įvaikinti Lietuvoje, sąrašė esančių šeimų skaičius ir sutrumpės laiko tarpas, per kurį šeima turi laukti pasiūlymo įvaikinti konkretų vaiką.

Viena iš įgaliotų užsienio valstybių institucijų pareigų – teikti Valstybės vaiko teisių apsaugos ir įvaikinimo tarnybai metines veiklos ataskaitas. Iki šiol veiklos ataskaitos forma nebuvo reglamentuota. 2006 m. lapkričio 30 d. Valstybės vaiko teisių apsaugos ir įvaikinimo tarnybos direktoriaus įsakymu Nr. BV-27 buvo patvirtintos užsienio valstybių institucijos, įgaliosos veikti vykdant tarptautinį įvaikinimą Lietuvos Respublikoje, kasmetinės ataskaitos rengimo rekomendacijos. Rekomendacijų tikslas – gauti iš įgaliotų užsienio valstybių institucijų išsamią informaciją apie praėjusiais kalendoriniais metais vykdytą veiklą Lietuvoje, įvertinti šią veiklą bei vykdomas pareigas, rekomenduoti, kokią informaciją pateikti ataskaitoje. Minėtos rekomendacijos apima informacijos pateikimą apie: šeimas, įtrauktas ir išbrauktas iš Lietuvos Respublikos piliečių, nuolat gyvenančių užsienyje, ir užsieniečių sąrašo; šeimoms pateiktus siūlymus įvaikinti; įvaikintus vaikus; specialiųjų poreikių tvarkos vykdymą; asmenis, kurie kartu su įgaliotu atstovu Lietuvos Respublikoje vykdo ar padeda vykdyti tarptautinį įvaikinimą; grįžtamosios informacijos apie

įvaikintus vaikus teikimą; organizacijos teikiamų paslaugų įkainius, atsiskaitymo tvarką, pajamų ir išlaidų teikimą bei kitą įgaliotos užsienio valstybės institucijos Lietuvos Respublikoje vykdytą veiklą. Ataskaitos Valstybės vaiko teisių apsaugos ir įvaikinimo tarnybai turi būti pateikiamos iki atitinkamų metų sausio 31 d. Visos įgaliotos užsienio valstybių įvaikinimo institucijos pateikė šias ataskaitas.

Užsienio valstybių institucijų, siekiančių vykdyti tarptautinį įvaikinimą Lietuvos Respublikoje, įgaliojimų suteikimas

Nuo 2006 m. sausio 1 d. iki 2006 m. liepos 31 d. akredituotos 4 užsienio valstybių institucijos (iš jų 3 – JAV ir 1– Naujosios Zelandijos) bei 9 užsienio valstybių institucijos (iš jų 5 iš JAV, 2 – Italijos, po 1 Kanados ir Vokietijos) iki 2006 m. rugpjūčio 1 d. pateikė dokumentus dėl įgaliojimų veikti vykdant tarptautinį įvaikinimą suteikimo. Iš pastarųjų tik 4 buvo įgaliotos veikti vykdant tarptautinį įvaikinimą Lietuvos Respublikoje (2 – Italijos ir po 1 – JAV ir Kanados). Kitos institucijos nebuvo akredituotos, kadangi nepašalino Valstybės vaiko teisių apsaugos ir įvaikinimo tarnybos nurodytų trūkumų, nepateikė visų reikalingų dokumentų bei nesugebėjo įrodyti, kad yra tinkamos ir kompetingos vykdyti įvaikinimą, įgyvendinti specialiųjų poreikių programą Lietuvoje.

Įgaliotos užsienio valstybių institucijos, norėdamos pratęsti įgaliojimus veikti vykdant tarptautinį įvaikinimą Lietuvos Respublikoje terminą, iki jo pasibaigimo Valstybės vaiko teisių apsaugos ir įvaikinimo tarnybai privalo pateikti motyvuotą prašymą pratęsti įgaliojimus bei kitus reikalingus dokumentus. 2006 m. pasibaigė 5 JAV įvaikinimo institucijų įgaliojimai veikti vykdant tarptautinį įvaikinimą Lietuvoje, iš jų 1 agentūrai pratęsti įgaliojimai veikti Lietuvoje, 1 – nepratęsti įgaliojimai, 1 institucija nespėjo pateikti prašymo dėl įgaliojimų pratęsimo ir kreipėsi iš naujo dėl akreditacijos, tačiau nebuvo akredituota, o 2 agentūros dėl įgaliojimų pratęsimo nesikreipė. Užsienio valstybės institucija, kuriai įgaliojimai veikti pasibaigė ir kuri nesikreipė dėl jų pratęsimo, arba kuriai įgaliojimai veikti nebuvo pratęsti, turi teisę pabaigti šeimų, įtrauktų į Lietuvos Respublikos piliečių, nuolat gyvenančių užsienyje, ir užsieniečių apskaitą, įvaikinimo procedūrą. Tačiau tokia institucija negali teikti naujų šeimų prašymų bei dalyvauti vykdant vaikų su specialiaisiais poreikiais įvaikinimo programą.

Iki 2006 m. gruodžio mėn. pabaigos Lietuvoje veikė 16 užsienio valstybių institucijų, iš jų 6 JAV įvaikinimo organizacijos, 4 Italijos ir po vieną Švedijos, Prancūzijos, Vokietijos, Ispanijos, Naujosios Zelandijos ir Kanados įvaikinimo organizacija.

Įgaliotų užsienio valstybių institucijų atstovaujamų šeimų įtraukimas į Lietuvos Respublikos piliečių, nuolat gyvenančių užsienyje, ir užsieniečių sąrašą, šeimų įvaikinti vaikai bei vaikų su specialiaisiais poreikiais įvaikinimo programos vykdymas

Įgaliotos užsienio valstybių institucijos ruošia šeimas, atstovauja joms, konsultuoja viso ikiteisminio įvaikinimo proceso metu. Pastarųjų metų praktika patvirtina, kad tais atvejais, kai šeimoms atstovauja kvalifikuoti specialistai, su jomis dirbama ne tik atliekant pasirengimo įvaikinti patikrinimą, bet ir visą tą laikotarpį, kol laukiama vaiko pasiūlymo, susipažįstant su vaiku ir užmezgant kontaktą. Tokiais atvejais įvaikintojai yra labiau pasirengę ir motyvuoti, siekiantys ne tik įgyvendinti savo norą turėti vaikų, bet ir norintys įvaikinti vaikus su specialiaisiais poreikiais.

1 lentelėje pateikti duomenys apie kiekvienos užsienio valstybės įgaliotos institucijos 2006 m. į apskaitą įtrauktas šeimas, įvaikinusių šeimų, įvaikintų vaikų, tarp jų ir specialiųjų poreikių turinčių vaikų, skaičius.

Valstybė	Igalioji institucija	Šeimos ar asmenys, esantys sąraše 2006-12-31	2006 m. įtrauktos šeimos ar asmenys	2006 m. įvaikintų šeimų skaičius	2006 m. iš viso įvaikintų vaikų skaičius	2006 m. įvaikintų vaikų pagal vaikų su specialiais poreikiais įvaikinimo programą
Ispanija	Familia Universal	32	10	-	-	-
Italija	AFN-Azione per Famiglie Nuove - Onlus	23	7	9	13	5
	AAA Associazione Adozioni Alfabeto Onlus	16	12	6	11	10
	La Primogenita International Adoption	9	9	9	13	12
	Fondazione AVSI	34	5	20	27	4
JAV	Our children's homestead	2	2	2	3	-
	Bethany Christian Services	8	6	11	17	9
	Main Street Adoptions Service	2	2	-	-	-
	Adoption from the Heart	3	1	1	1	-
	Hands across the water	4	3	-	-	-
	Children's Choice	1	-	-	-	-
	Sunny Ridge Family Center, Inc.	-	-	-	-	-
	Family Tree Adoption Agency	-	-	-	-	-
	The Open Door Adoption Agency	-	-	-	-	-
Prancūzija	Les Enfants de l'Esperance	16	4	5	8	5
Švedija	Barner Framfor	12	9	6	6	5

	Allt-Adoptioner (GFA-A)					
Vokietija	SKF	20	7	2	2	-
Kanada	Loving Heart International Adoption Agency			-		
Naujoji Zelandija	„Inter country adoption New Zealand“ ICANZ	-	-	-	-	-
IŠ VISO:		182	77	71	101	50

1 lentelė

JAV institucijos „Main Street Adoptions Service“, „Children's Choice“, „Adoption from the Heart“ 2006 m. neteko įgaliojimų veikti Lietuvoje vykdant tarptautinį įvaikinimą. Tačiau jos turi teisę pabaigti šeimų, įtrauktų į Lietuvos Respublikos piliečių, nuolat gyvenančių užsienyje, ir užsieniečių apskaitą, įvaikinimo procedūrą. Kitoms institucijoms – Kanados įvaikinimo institucija „Loving Heart International Adoption Agency“, Naujosios Zelandijos įvaikinimo institucija „Inter country adoption New Zealand“ ICANZ, JAV įvaikinimo institucijos „Family Tree Adoption Agency“, „The Open Door Adoption Agency“, „Sunny Ridge Family Center, Inc.“ – įgaliojimai veikti vykdant tarptautinį įvaikinimą buvo suteikti tik 2006 m., todėl šios agentūros dar nespėjo pateikti šeimų prašymų įvaikinti vaikus iš Lietuvos.

2006 m. įgalios užsienio valstybės institucijos pateikė 77 šeimų, pageidaujančių įvaikinti vaikus Lietuvoje, dokumentus. Daugiausia jų pateikė Ispanijos įgalios institucija „Familia Universal“ (10), Italijos įvaikinimo institucijos „AAA Associazione Adozioni Alfabeto Onlus“ (12), „La Primogenita international adoption“ (9) bei Švedijos įvaikinimo institucija „Barner Framfor Allt-Adoptioner (GFA-A) (9).

2006 m. aktyviausiai veikė italų šeimoms atstovaujančios Italijos akredituotos įvaikinimo institucijos. Kaip matome iš 1 lentelėje pateiktų duomenų, per Italijos įvaikinimo organizacijas įvaikinta daugiausia vaikų, tarp jų ir pagal įvaikinimo tarnybos direktoriaus 2003 m. gruodžio 17 d. įsakymu Nr. BV-24 patvirtintą „Galimų įvaikinti vaikų su specialiais poreikiais siūlymo įvaikinti tvarką“ (toliau – Vaikų su specialiais poreikiais tvarka) įvaikinti vaikai. Lietuvos Respublikos socialinės apsaugos ir darbo ministro 2007 m. vasario 1 d. įsakymu Nr. A1-32 patvirtintas naujas Galimų įvaikinti vaikų su specialiais poreikiais įvaikinimo ikiteisminės procedūros aprašas (toliau – Procedūros aprašas), kuris nustato vaikų su specialiais poreikiais grupes, informacijos apie juos rinkimo, rengimo ir teikimo, siūlymo įvaikinti procedūrą, tinkamiausios šeimos vaikui parinkimo ir įvaikinimo ikiteisminės procedūros nutraukimo tvarką. Taigi nuo 2007 m. vasario mėnesio specialiųjų poreikių vaikams šeimos ieškomos pagal minėtą Procedūros aprašą.

2006 m. aktyviausios vaikų su specialiais poreikiais įvaikinimo procese buvo Italijos, JAV, Švedijos, Prancūzijos įvaikinimo institucijos. Kaip matome iš 1 lentelėje pateiktų duomenų, iš 101 įvaikintų vaikų 50 įvaikinti pagal vaikų su specialiais poreikiais įvaikinimo programą. Pavyzdžiui, Italijos įvaikinimo institucija „AAA Associazione Adozioni Alfabeto Onlus“ įvaikino 11 vaikų, iš kurių 10 vaikų buvo įvaikinti pagal vaikų su specialiais poreikiais įvaikinimo programą, Italijos įvaikinimo institucija „La Primogenita international adoption“ įvaikino 13 vaikų, iš kurių 12 – specialiųjų poreikių vaikai. Italijos įvaikinimo institucijų atstovaujančios šeimos

dažniausiai įvaikina vyresnius vaikus (turinčius 8 ir daugiau metų) ir vaikus iš didelių brolių/seserų grupių.

Iš akredituotų JAV įvaikinimo institucijų aktyviausiai veikė „Bethany Christian Services“, kurios atstovaujamos šeimos įvaikino 17 vaikų, iš kurių 9 vaikai buvo su specialiaisiais poreikiais. Iš 9 minėtų vaikų 3 vaikai turėjo ypač rimtų ir nepagydomų sveikatos sutrikimų, o 6 vaikai buvo iš didelių/brolių seserų grupių.

Vienintelė akredituota Švedijos įvaikinimo institucija „Barner Framfor Allt-Adopter (GFA-A)“ specializuojasi įvaikinant mažus vaikus, turinčius rimtų sveikatos sutrikimų. Todėl 5 iš 6 įvaikintų vaikų turėjo rimtų sveikatos sutrikimų.

Prancūzijos akredituota įvaikinimo institucija „Les Enfants de l' Esperance“ atskaitiniu laikotarpiu iš 8 įvaikintų vaikų 5 vaikams surado šeimas pagal vaikų su specialiaisiais poreikiais įvaikinimo programą.

Įvaikinimo procesas trumpesnis lietuvių kilmės šeimoms. Todėl įvaikinimo institucijos, ypač „Bethany Christian Services“ bei „Our Children's Homestead“ aktyviai dirba su lietuvių kilmės asmenimis. Iš 11 įvaikintų šeimų, kurioms atstovavo „Bethany Christian Services“, 7 šeimos buvo lietuvių kilmės. 2 įvaikintų šeimos, kurioms atstovavo „Our Children's Homestead“, taip pat buvo lietuvių kilmės.

Įgaliotų užsienio valstybės institucijų atstovaujama šeimų amžiaus vidurkis – 42 metai, daugelis įvaikintųjų gauna vidutines pajamas ir neturi biologinių vaikų.

Įgaliotų užsienio valstybių institucijų teikiamos paslaugos ir jų įkainiai

Įgaliotų užsienio institucijų teikiamų paslaugų įkainiai yra nuo 5128 iki 14500 eurų. Institucijų teikiamos paslaugos: teikia informaciją ir organizuoja pirminius apmokymus įvaikintojams, padeda šeimai paruošti reikalingus dokumentus, palaiko ryšius tarp šeimos ir Tarnybos iki teismo, atlieka šeimos įvertinimą, stebi šeimą po įvaikinimo.

Dauguma įgaliotų užsienio valstybių institucijų savo atstovais Lietuvoje pasirenka advokatus, kurie atstovauja šeimoms ikiteisminio įvaikinimo procese, kai joms pasiūlomas įvaikinti vaikas ir teisme. Įgaliotos užsienio valstybės institucijos atstovo Lietuvoje įkainiai už vieną įvaikinimo bylą – nuo 1000 eurų iki 4000 eurų.

Atstovo Lietuvoje teikiamos paslaugos: konsultavimas įvaikinimo ir teisės aktų taikymo klausimais, tinkamas bylos parengimas, atstovavimas organizacijai ir šeimai visose valstybinėse, visuomeninėse ir privačiose institucijose, atstovavimas organizacijos ir šeimų teisiniams interesams teisme, duomenų apie pasiūlytą įvaikinti vaiką teikimas ir papildomų duomenų surinkimas, šeimos viešnagės Lietuvoje organizavimas ir įvaikinto vaiko dokumentų, reikalingų išvykti, parengimas. Nemažą dalį mokesčių sumos sudaro papildomos išlaidos už dokumentų vertimą, legalizavimą, komunikacijos, biurų išlaikymo, transporto išlaidos. Hagos konvencija „Dėl bendradarbiavimo tarptautinio įvaikinimo srityje ir vaikų apsaugos“ nustato, kad įvaikinimą vykdančios institucijos, asmenys negali siekti pelno ar kitokios asmeninės naudos už teikiamas paslaugas, todėl visos įgaliotos užsienio valstybių institucijos yra ne pelno siekiančios ir prižiūrimos savo šalies kompetentingų institucijų.

Įgaliotų užsienio valstybių institucijų atstovų nuomonė apie tarptautinio įvaikinimo organizavimą Lietuvoje, kylančias problemas ir pasiūlymai dėl tarptautinės įvaikinimo procedūros tobulinimo.

JAV įvaikinimo organizacijos „Family Tree Adoption Agency, Inc.“ darbuotojai siūlo internetiniame Rainbow Kinds tinklalapyje teikti informaciją apie specialiųjų poreikių turinčius vaikus iš Lietuvos, nurodant vaiko lytį, amžių, kai kuriuos biografijos faktus, trumpą medicininę informaciją. Minėtame tinklalapyje nebūtų spausdinamos vaikų nuotraukos ar skelbiama kita

identifikuojanti informacija. „Family Tree Adoption Agency, Inc.“ atstovų nuomone, tokiu būdu atsirastų daug šeimų, norinčių įvaikinti specialiųjų poreikių turinčius vaikus.

Vadovaujantis Procedūros aprašu, duomenys apie galimus įvaikinti vaikus su specialiaisiais poreikiais gali būti teikiami tik įgaliotoms užsienio valstybių institucijoms, kurios išipareigoja ieškoti šeimų, pasirengusių įvaikinti vaikus su specialiaisiais poreikiais. Tarnybos nuomone, ne pačios šeimos internetiniame puslapyje privalo ieškoti vaikų, bet įgaliota užsienio valstybės institucija ieško pasirengusių ir patikrintų pagal tos šalies įstatymus šeimų, kurios turi galimybes priimti į savo šeimą tokius vaikus.

JAV įvaikinimo organizacijų „The Open Door Adoption Agency“ ir „Our Children's Homestead“, Italijos įvaikinimo organizacijos „AVSI“ specialistų nuomone, gaunama informacija apie specialiųjų poreikių turinčius vaikus yra ribota, neišsami, nepateikiamos visų siūlomų vaikų nuotraukos. Jie teigia, kad labai trumpas aprašymas neleidžia šeimoms iš esmės įvertinti realią situaciją bei vaiko specialiuosius poreikius, todėl joms sunkiau apsipręsti. Ispanijos įvaikinimo organizacijos „Familia Universal“ atstovai mano, kad ankščiau informacija apie vaikus su specialiais poreikiais būdavo nepakankama, o nuo 2006 m. pabaigos gaunama išsamesnė informacija apie tokius vaikus.

Informacija apie vaikus su specialiaisiais poreikiais yra ne tokia išsami, jeigu lyginame ją su konkretaus vaiko pasiūlymo aprašymu. Vaikų su specialiaisiais poreikiais sąrašė nurodoma pagrindinė informacija apie vaiką, jo specialieji poreikiai. Įgaliota užsienio institucija visada turi galimybę kreiptis dėl papildomos informacijos apie vaikus, esančius šiame sąrašė. Identifikuojanti ir išsami informacija apie vaiką šeimai pateikiama tada, kai ji apsisprendžia, kad galės patenkinti to vaiko specialiuosius poreikius ir pareiškia norą vaiką įvaikinti. Atkreipiame dėmesį, kad galutinį sprendimą dėl konkretaus vaiko įvaikinimo šeima priima tik tada, kai gauna visą identifikuojančią informaciją apie vaiką. Ne visos globos įstaigos atsiunčia savo globotinių nuotraukas, todėl pateikiamos tik tų vaikų nuotraukas, kurias Tarnyba turi. Be to, šeima visų pirma turi susipažinti su vaiko socialine kilme, sveikatos istorija ir nuspręsti, ar ji pajėgi patenkinti vaiko poreikius, ir tik po to pamatyti jo nuotraukas, pabendrauti tiesiogiai.

Prancūzijos įvaikinimo asociacijos „Les Enfants de l' Esperance“ specialistai siūlo vykdant vaikų su specialiaisiais poreikiais įvaikinimo programą leisti išskirti dideles vaikų grupes, pvz., kai yra trys, keturi ir daugiau brolių bei seserų, suteikti galimybę įvaikinti vieną/du vaikus, net ir tuo atveju, jeigu institucija neranda šeimos kitam/kitiems vyresniems ar turintiems sveikatos sutrikimų vaikams. „Les Enfants de l' Esperance“ pasiūlymas – išskirti tris brolius ir seseris, kuriuos, pavyzdžiui, siūloma įvaikinti į vieną šeimą. Šiuo atveju institucijai gali pavykti rasti dvi šeimas vaikų grupei iš trijų brolių ir seserų.

LR civilinio kodekso 3.209 straipsnio 6 dalis nurodo, kad įvaikinti išskiriant brolius ir seseris leidžiama tik išimtiniais atvejais, kai negalima užtikrinti brolių ir seserų gyvenimo kartu dėl jų sveikatos arba kai dėl įvairių aplinkybių seserys ir broliai jau buvo išskirti ir nėra galimybių užtikrinti jų gyvenimo kartu.

Vienas iš vaikų su specialiaisiais poreikiais programos tikslų – surasti visiems vaikams iš didelės brolių/seserų grupės vieną ar kelias šeimas. Didelės brolių/seserų grupės globėjas/globėjai bei vaiko teisių apsaugos tarnyba siūlo Tarnybai, kokius vaikus ir į kelias šeimas įvaikinti. Siekiant užtikrinti vaikų teisę bendrauti su savo broliais ir seserimis bei vadovaujantis Procedūros aprašu, broliai/seserys iš didelės brolių/seserų grupės turi būti įvaikinti kartu per vieną įgaliotą užsienio instituciją. Todėl įgaliota užsienio institucija privalo visiems vaikams rasti šeimas, kurios sutiktų juos įvaikinti. Tik išimtiniais atvejais, kai vaikas turi rimtų sveikatos sutrikimų, o kitiems broliams/seserims atsiranda kita šeima, leidžiama juos atskirti.

„Les Enfants de l' Esperance“ siūlo pailginti 30 dienų ir 14 dienų terminus (laikas nuo siūlymo įvaikinti konkretų vaiką pateikimo datos iki šeimos atsakymo datos).

Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2002 m. rugsėjo 10 d. nutarimu Nr. 1422 patvirtintos Įvaikinimo apskaitos Lietuvos Respublikoje tvarkos 56 punktas nustato, kad šeima atsakymą dėl pasiūlyto vaiko priima per 30 dienų. Procedūros aprašo 16 punkte nustatyta, kad per 14 dienų nuo identifikuojančios informacijos apie vaiko su specialiaisiais poreikiais gavimo šeima privalo priimti sprendimą dėl konkretaus vaiko įvaikinimo. Tarnybos manymu, šie terminai tinkami ir pakankami šeimai priimti sprendimą dėl įvaikinimo.

„**Les Enfants de l' Esperance**“ pasisako prieš tokį ilgą, 40 dienų, apeliacinį periodą, per kurį įsigalioja teismo sprendimas įvaikinti. Tai aktualu ypač tada, kai įvaikinami 8 metų ir vyresni vaikai, kadangi šeimoms yra sudėtinga likti Lietuvoje tokiam ilgam laikotarpiui dėl vaikų integracijos ir tolimesnio jų mokymosi. Panašios nuomonės laikosi ir kitos įgaliotos užsienio valstybių institucijos. Valstybės vaiko teisių apsaugos ir įvaikinimo tarnyba parengė LR civilinio proceso kodekso pakeitimo projektą, kuriuo siūloma nustatyti, jog visi teismo sprendimai dėl įvaikinimo turi būti vykdomi skubiai. Žinoma, tokiu atveju teismo sprendimo apskundimo terminas nesustabdomas, o panaikinus teismo sprendimą, turėtų būti užtikrintas atgręžtinis sprendimo įvykdymas. Minėta LR civilinio proceso kodekso pataisa šiuo metu yra svarstoma kompetentingų institucijų.

Švedijos įvaikinimo organizacijos „Barnen Framfor Allt – Adoptioner“ (BFA-A) atstovų nuomone, dažnai sunku vien iš dokumentuose pateiktų duomenų susidaryti teisingą vaizdą apie vieną ar kitą sveikatos sutrikimą, ligos tipą, pobūdį. Galimybės susipažinti su specialiuju poreikių turinčiu vaiku nebuvimas apsunkina tinkamos šeimos paieškų procesą, kadangi šeima, turėdama tik rašytinę informaciją apie siūlomą vaiką, turi apsispręsti dėl jo įvaikinimo ir pateikti paaiškinimą, kokių priemonių bus imtasi vaiką gydant, reabilituojant ir t. t. Tik tada, kai šeima būna apsisprendusi ir pasirinkta kaip tinkama, jai leidžiama susipažinti su vaiku. Švedijos įvaikinimo institucija prašo apsvarstyti galimybę susipažinti su vaikais artimiau, juos aplankyti, nufilmuoti ir tik gavus šią informaciją apsispręsti dėl įvaikinimo. Tarnybos nuomone, įvaikinimas turi užtikrinti geriausius vaiko interesus. Kaip minėjome, šeima visų pirma turi susipažinti su vaiko socialine kilme, sveikatos istorija ir nuspręsti, ar ji yra pajėgi patenkinti vaiko poreikius. Tik priėmusi teigiamą sprendimą, šeima gali susipažinti su vaiku, t. y. pamatyti jo nuotraukas, pabendrauti tiesiogiai.

JAV įvaikinimo organizacijos „Bethany Christian Services“ specialistai siūlo ieškant šeimų, galinčių įvaikinti vaikus su specialiais poreikiais, namų studiją laikyti jos tinkamumo įrodymu (leidimu įvaikinti). JAV įvaikinimo organizacija siūlo namų studijos pagrindu stabdyti tokių vaikų siūlymus kitoms įgaliotoms užsienio institucijoms, kol šeima pateiks išankstinę paraišką iš emigracijos tarnybos apie leidimą įsivežti vaikus (INS).

Vadovaujantis Procedūros aprašo 10 punktu, šeima, kuri neįrašyta į Lietuvos Respublikos piliečių, nuolat gyvenančių užsienyje, ir užsieniečių apskaitą, privalo pateikti leidimą įvaikinti. Tarnybos nuomone, JAV piliečių šeimoms išankstinė paraiška iš emigracijos tarnybos apie leidimą įsivežti vaikus yra leidimas įvaikinti, o ne šeimos namų studija.

Išvados

- 2006 m. liepos 17 d. buvo priimtas Lietuvos Respublikos socialinės apsaugos ir darbo ministro įsakymas Nr. A1-195. Vadovaujantis juo, nuo 2006 m. rugpjūčio 1 d. sustabdytas užsienio valstybių institucijų prašymų dėl įgaliojimų veikti vykdam tarptautinį įvaikinimą Lietuvos Respublikoje suteikimo priėmimas. Tai sustabdė įgaliotų užsienio valstybių įvaikinimo organizacijų skaičiaus didėjimą, kuris kėlė pavojų kokybiškam tarptautinio įvaikinimo vykdymui bei tokių organizacijų tinkamai kontrolei.
- Iki 2006 m. gruodžio mėn. pabaigos Lietuvoje veikė 16 užsienio valstybių įvaikinimo organizacijų, iš jų 6 JAV įvaikinimo organizacijos, 4 Italijos ir po vieną Švedijos,

Prancūzijos, Vokietijos, Ispanijos, Naujosios Zelandijos ir Kanados įvaikinimo organizacija.

- 2006 m. lapkričio 30 d. Valstybės vaiko teisių apsaugos ir įvaikinimo tarnybos direktoriaus įsakymu Nr. BV-27 buvo patvirtintos užsienio valstybių institucijos, įgaliotos veikti vykdant tarptautinį įvaikinimą Lietuvos Respublikoje, kasmetinės ataskaitos rengimo rekomendacijos.
- 2006 m. įgaliotos užsienio valstybės institucijos pateikė 77 šeimų, pageidaujančių įvaikinti vaikus Lietuvoje, dokumentus. Daugiausia jų pateikė Ispanijos įgaliota institucija „Familia Universal“ (10), Italijos įvaikinimo institucijos „AAA Associazione Adozioni Alfabeto Onlus“ (12), „La Primogenita international adoption“ (9) bei Švedijos įvaikinimo institucija „Barner Framfor Allt-Adoptioner (GFA-A)“ (9).
- 2006 m. Italijos, JAV, Švedijos ir Prancūzijos įvaikinimo institucijos aktyviai vykdė vaikų su specialiaisiais poreikiais įvaikinimo programą.
- Iš 101 įgaliotų užsienio valstybių institucijų atstovaujamos šeimos įvaikintų vaikų 50 įvaikinti pagal vaikų su specialiaisiais poreikiais įvaikinimo programą.